

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г.С. СКОВОРОДИ

Український мовно-літературний факультет імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка
Кафедра зарубіжної літератури та слов'янських мов
Кафедра теорії і практики англійської мови
Кафедра східних мов

АРГУМЕНТИ СУЧАСНОЇ ФІЛОЛОГІЇ: «НЕСТАЧА» І «БАЖАННЯ» У ТЕКСТІ

**Матеріали
Міжнародної наукової конференції**

(2-3 квітня 2021 року)

Харків – 2021

УДК 80
А 79

Організатори конференції – кафедра зарубіжної літератури та слов'янських мов, кафедра теорії і практики англійської мови, кафедра східних мов ХНПУ імені Г.С. Сковороди
Голова оргкомітету конференції: Бойчук Юрій Дмитрович – ректор, доктор педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України (Україна)

Заступник голови: Бережна Світлана Вікторівна – проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності, доктор філософських наук, професор (Україна)

Науковий керівник конференц-проекту: С.К. Криворучко – доктор філологічних наук, професор, завідувачка кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов

Члени оргкомітету:

К.Ю. Голобородько – декан українського мовно-літературного факультету імені Г.Ф. Квітки-Основ'яненка, доктор філологічних наук, професор (Україна);

І.І. Костікова – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і практики англійської мови (Україна);

О.В. Радчук – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов (Україна);

І.І. Степанченко – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов (Україна);

О.О. Скоробогатова – доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов (Україна);

О.І. Артюх – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов (Україна);

М.М. Журенко – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов (Україна);

А.Г. Козлова – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов (Україна);

І.В. Разуменко – кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри зарубіжної літератури та слов'янських мов (Україна);

П. Рогальський – PhD філософії, докторант Університету Марії Кюрі-Склодовської Люблін (Польща);

М. Й. Рохас-Багамон – PhD педагогіки та екологічної культури Університету Сурколомбіана (Колумбія);

Н.В. Руда – кандидат філологічних наук, доцент, завідувачка кафедри східних мов (Україна);

Т.І. Тищенко – кандидат філологічних наук, професор, професор кафедри української і зарубіжної літератури та журналістики імені професора Леоніда Ушкалова (Україна).

Секретарі: О.О. Атанова, Л.О. Корнієнко, В.В. Четверик

Аргументи сучасної філології: «нестача» і «бажання» у тексті. Матеріали Міжнародної наукової конференції (2-3 квітня 2021 року). Харків. ХНПУ імені Г.С. Сковороди. 2021. 285 с.

Рекомендовано до друку вченою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (протокол № 3 від 29.03.2021).

Матеріали конференції, основними векторами якої є обговорення асоціацій «нестачі» і «бажання», що дозволяє розкрити «несвідоме» в мові та літературі на лексичному, граматичному, синтаксичному рівнях, що відсилає до «стадії дзеркала» в ідеях і художніх засобах, що зумовлюються «словом». Літературознавчі та лінгвістичні інтерпретації огортаються навколо «психоаналітичного» сприйняття «свідомого» та «несвідомого» тексту, виявляють «ефемерність», «умовність» та «суб'єктивність». Так виявляється «комунікація» як відкрита, ускладнена або неможлива – у мові, літературі, кіно, психології, педагогіці, методиці викладання мови та літератури.

Для науковців, викладачів, докторантів, аспірантів, студентів гуманітарних закладів вищої освіти та вчителів загальноосвітніх шкіл.

© Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Гулич Е. А. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ НЕВЕРБАЛЬНЫХ СРЕДСТВ КОММУНИКАЦИИ В РЕАЛИЗАЦИИ КОНФЛИКТА (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЯ Л.Я. ГУРЕВИЧ «СКАНДАЛ»)	73
Жужгина-Аллахвердян Т. Н. НОВАЛИС И ЛАМАРТИН: О ЧЕЛОВЕКЕ, ДУШЕ И ВСЕЛЕННОЙ	78
Жукова К. Є., Руда Н. В. НЕЗМІННІСТЬ ГЕНДЕРУ НА ГРАФІЧНОМУ РІВНІ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ	83
Журенко М.М., Ільницька О.П. МОТИВ «МАНДРІВКИ» У ПОЕЗІЇ АЙХЕНДОРФА	89
Золотько А. А. ЛЕКСИКО-МОРФОЛОГИЧЕСКИЕ СРЕДСТВА РЕАЛИЗАЦИИ МОНТАЖНОГО ПРИНЦИПА (НА МАТЕРИАЛЕ СТИХОТВОРЕНИЯ БОРИСА СЛУЦКОГО «СОН»)	95
Івлєва Ю.О. РОЛЬ НЕВЕРБАЛЬНИХ КОМПОНЕНТІВ У СПРИЙНЯТТІ ДВОВІРШІВ ПОЛЯ ЕЛЮАРА ТА МАНА РЕЯ (ЗБІРКА «LESMAINSLIBRES»)	99
Кайдаш К.В. К ПРОБЛЕМЕ ЖАНРОВО-КОМПОЗИЦИОННОГО СВОЕОБРАЗИЯ «РОМАНА ГОЛОСОВ» С.А. АЛЕКСИЕВИЧ	104
Качак Т. Б. ВЕРБАЛІЗАЦІЯ БАЖАННЯ СТАТИ ДОРОСЛИМИ У СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ РЕАЛІСТИЧНІЙ ПРОЗІ ДЛЯ ПІДЛІТКІВ	109
Keba O. V., Schilling D. O. JOE SACCO'S REPORTAGE COMICS AS A SUBCATEGORY OF GRAPHIC NOVELS	114
Кірносова Н. А. ІМАГОЛОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОБРАЗУ КРОЛИКА ТУДЗКІ В КИТАЙСЬКИХ МАС-МЕДІА	119
Козлова А. Г. ПРОБЛЕМА НЕХВАТКИ ЛЮБВИ И ЧЕЛОВЕЧНОСТИ КАК СМЫСЛОВОЙ ЦЕНТР ПЕСЕННОГО АЛЬБОМА ОЛЕГА МИТЯЕВА «НИКОМУ НЕ ХВАТАЕТ ЛЮБВИ»	124
Корнєєва О. М. «НЕСТАЧА» ТА «БАЖАННЯ» ЯК МІРА ВИРАЖЕННЯ ПОНЯТТЯ «ВІДСУТНІСТЬ» У ТВОРЧОСТІ С. Д. ДОВЛАТОВА	130
Костікова І. І. ГНУЧКІ НЕПРОФЕСІЙНІ НАВИЧКИ SOFT SKILLS У СТУДЕНТІВ	135
Криворучко С. К. «НЕСТАЧА» ТА «БАЖАННЯ»	140

нарративом, в котором культивується образ человека с «разбитым сердцем», мечтающего о «рае на земле». Идейно еволюціонує, пристосовуючись до новим умовам, романтизм медленно отходил от романтической концепции двусоставности универсума, гармонического единства и идеального союза человека, природы и вселенной, с одной стороны, отступая на позиции прагматизма и буржуазного либерализма, с другой – революціонізує. Мисли о гармонии постепенно вытеснялись концепцией асимметричного противостояния, все более резкими контрастами, все более яркими картинами ужесточающегося противоборства идей и социального противостояния.

References

- Новалис (1996). Гимны к Ночи. Ученики в Саисе / пер. с нем. В. Микушевича. Москва: Энигма, 192 с. *Novalis (1996). Gimny k Nochi. Ucheniki v Saïse, per. s nem. V. Mikushevicha. Moskwa, Enigma, 192 s.*
- Cousin, Victor (2015). Du vrai, du beau et du bien [cours de 1818], 7e édition, Paris, Didier, 1858, 496 p. Retrieved from http://obvil.sorbonne-universite.fr/corpus/critique/cousin_du-vrai.
- Lamartine, A. de. Cours familier et littéraire. Entretien XXVIII, XXXIX, XLII. T. VII. Paris, s. d., pp. 81–160, 161–232, 393–472.
- Lamartine, A. de. (2006). Méditations poétiques. Ebooks libres et gratuits par Jean-Marie Coolmicroet Fred, décembre 2006, p.4. Retrieved from https://www.ebooksgratuits.com/pdf/lamartine_meditations_poetiques.pdf
- Michaud, Guy (1947). Message poétique du symbolisme. T. I. Paris: Librairie Nizet.
- Seguin, Ph. (1998). Novalis, Poe, Mallarmée: trois poètes aux prises avec la science. *Alliage*, numéro 37–38. Retrieved from <http://www.tribunes.com/tribune/alliage/37-38/seguin.htm>

НЕЗМІННІСТЬ ГЕНДЕРУ НА ГРАФІЧНОМУ РІВНІ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

Жукова К. Є., Руда Н. В. (Харків)

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.4642764>

Abstract

It is known that any language reflects and preserves the cultural world of the language group. On the example of the Chinese language, this statement

is most confirmed. The graphic image of the character derives from the pictorial sign, which is based on a drawing. This allows us to talk about the relationship between writing and meaning. By studying the original writing of the Chinese characters, it is possible to learn about the way of life of the ancient Chinese. The article provides an analysis of the characters that contain gender-labeled graphemes in their structure that allows a better understanding of gender roles in ancient times. The example of the grapheme "woman" states that, despite the change in cultural norms, the change in the social role of women in the modern Chinese society, respect for them by men, graphic writing remains unchanged. The invariability of the structure of written signs in Chinese gives us reason to conclude that the grapheme level is the most stable compared to other levels, and therefore gender, despite all social and linguistic changes, is unchanged at the grapheme level of the Chinese language.

Keywords: chinese language, character, gender, gender marked vocabulary, grapheme, lexeme

Особливості кожної мови визначаються суспільно-історичним досвідом, що формує в свідомості носіїв мови картину світу, відмінну від картини світу інших мов, надає специфічного забарвлення національному характеру народу, етнічній спільноті. Мова відбиває і зберігає культурний світ мовного колективу.

Останнім часом мова розглядається як джерело інформації про людину та суспільство (Permjakova&Garanovich, 2009). Величезне значення при вивченні мови та культури мають гендерні відносини. За визначенням А. Кириліної, гендер – це конструкт, в основі якого лежать три групи характеристик: біологічна стать, статево-ролеві стереотипи і так званий гендерний дисплей – різноманіття виявів, пов’язаних з нормами чоловічої та жіночої взаємодії, що визначаються суспільством (Kirilina, 2000). Погоджуємось, що гендер – це сукупність соціальних та культурних норм, які суспільство наказує виконувати людям, залежно від їх біологічної статі. Природньо, гендерні ролі будуть різними в різних суспільствах в різний час.

Вивчення китайської культури незмінно приводить до вивчення ієрогліфічної писемності та аналізу культурної інформації, що міститься в

кожному окремому ієрогліфі. Графічний образ ієрогліфа витікає з зображувального знака, в основі якого є малюнок. Це дозволяє говорити про взаємозв'язок написання та значення. Вивчаючи первинне написання ієрогліфа, дослідники дізнаються про життя і побут у стародавні часи. Наприклад, ієрогліф 祭 «молитися, поклонятися; приносити жертву» зображував руку, що

кладе на вівтар шматок м'яса: .

З точки зору структури кожен ієрогліф складається з рис, які, в свою чергу, формують графеми – мінімальні структурні одиниці, що мають значення. Здебільшого значення графеми пов'язане зі значенням ієрогліфа, хоча слід зауважити, що найкраще прослідковується зв'язок значення графем і похідного ієрогліфу на рівні первинного значення. Слід також зауважити, що стосунки між структурою писемного знаку, його читанням та значенням різноманітні для кожної категорії ієрогліфів. Проте наявність графемного рівня китайської мови є об'єктивною та не викликає сумнівів.

Аналіз ієрогліфів, які містять у своїй структурі гендерно-марковані графеми, дозволяє краще зрозуміти гендерні ролі у стародавні часи. Найбільш повно вивчена група ієрогліфів з графемою «жінка» (Pruckih, 2003). Ця графема є самостійною, тобто може використовуватися як ієрогліф і входити до складу таких лексем, як 女人 «жінка», 女儿 «дочка», 女王 «королева» та ін. У той же час графема 女 входить до складу 112 сучасних ієрогліфів як семантичний показник та в двох випадках є показником читання, або фонетиком. Деякі з ієрогліфів, що наразі мають у своєму складі графему «жінка», в первинному написанні її не мали, або навпаки, отримали цю графему пізніше. Проте такі випадки поодинокі, в основному ієрогліфи зберегли своє написання з давніх часів і несуть безцінну культурну інформацію.

Всі ієрогліфи, що містять графему «жінка», можуть бути поділені на три групи. Перша, найбільш чисельна, складається з назв родинних зв'язків,

наприклад: 妯娌 «дружина брата», 媳 «невістка», 妻 «жінка» іта ін. Таких лексем багато, вони здебільшого є іменниками та, хоча є гендерно забарвленими, не несуть культурної інформації.

Значно цікавішою є друга група ієрогліфів, що мають в своєму складі графему «жінка» та позначають позитивні риси характеру, людські цінності, передають захоплення жіночою красою. Серед таких ієрогліфів 娇 «чарівний», 娥 «граційний», 婉 «делікатний», 娴 «талановитий» та багато інших. В давні часи жінка сприймалася як уособлення краси, була втіхою та розрадою для свого чоловіка. Особливо цінувалися тактовні 嫵 та старанні 織 дівчата. Ми бачимо, що такі риси характеру або зовнішня краса асоціювалися з жінками, і саме тому графема «жінка» виконує в таких ієрогліфах роль семантичного показника.

До третьої групи відносять лексеми з негативною конотацією. 媚 «підлещуватися», 嫖 «розпусний», 嫉 «заздрити», 婪 «жадібний». Ієрогліфи даної групи здебільшого описують негативні риси людського характеру або осудні дії.

Необхідно зауважити, що більшість ієрогліфів з графемою «жінка», що були проаналізовані вище, належать до фоноідеографічної категорії, тобто складаються з двох крайових графем: семантичного показника «жінка» та фонетичного показника, який в давнину досить точно передавав читання писемного знаку. Ієрогліфи даної категорії з'явилися в результаті поступового розвитку китайської писемності і є її найвищим досягненням. Вони виникли останніми, значно пізніше, ніж ієрогліфи інших категорій. Звісно, ніхто не знає, в який саме період виникла ця категорія, проте цікавими є дослідження китайських вчених, які вважають, що фоноідеографічні ієрогліфи здебільшого з'являлися шляхом додавання к вже існуючому писемному знаку семантичного показника (Li, 1996). Цей спосіб був найбільш поширеним і дозволяв зберегти первісне

написання, яке ставало показником читання, і зв'язати ієрогліф з певним концептом. Інакше кажучи, до більшості з розглянутих ієрогліфів графема «жінка» була додана як така, що пов'язує ознаку або поведінку з певним родовим поняттям.

Маємо зазначити, що прояви гендеру можна знайти й на інших рівнях китайської мови. Так, на лексичному рівні існують такі назви для жінок, як 内子, 内助, 内主, 家主婆, 内子 – «жінка», 填房, 续弦, 继室 – «жінка у другому шлюбі», 偏房, 二房, 侧房 – друга жінка, наложниця, 外室 – коханка, 贱内 – зневажливе «моя жінка». Зауважимо, що в цих лексемах навіть немає морфеми «людина». Натомість є морфеми «приміщення», «кімната», «помічник». Ці лексеми вже не дуже широко використовуються в сучасній мові, багато з них стали архаїзмами та ілюструють ставлення до жінки в феодальні часи. Цікавими є приклади, наведені в статті «Гендерно маркированные единицы в китайском языке». Автор зауважує, що не завжди можна створити слово за аналогією, використовуючи 男 «чоловік» та 女 «жінка». Хоча маємо пари 男人 – 女人 «чоловік» – «жінка», 男性朋友 – 女性朋友 «друг» – «подруга», часто такий словотвір неможливий. Наприклад: 女英雄 «героїня», але немає необхідності додавати 男 до 英雄 «герой». Також слід звернути увагу на те, що слова з 男 і 女 не завжди симетричні: 女王 «імператриця» – 国王 «князь», 才女 «талановита дівчина» – 才子 «талановита людина». В той же час симетричні форми не завжди мають симетричне значення. Наприклад, 男儿 – 女儿 «справжній чоловік» – «донька», 烈士 «герой, жертвує собою безкорисливо заради справедливості» – 烈女

«доброчесна жінка» (про вдову, яка поховала себе в могилі разом з тілом чоловіка, або про жінку, яка загинула заради захисту своєї честі).

Що стосується синтаксичного рівня і гендерно маркованих фразеологічних одиниць, то й тут маємо досить багато сталих виразів. Серед них 男才女貌 «він талановитий, вона гарна», 重男轻女 «цінувати чоловіків та зневажати жінок», 男怕入错行, 女怕嫁错郎 «чоловік боїться помилитися з вибором професії, а жінка з вибором чоловіка», 男主外, 女主内 «чоловік працює, жінка залишається вдома». Як ми бачимо, ідіоматичні вирази також ілюструють традиційні цінності китайського суспільства, зберігають певну культурну інформацію. Проте, хоча фразеологічні одиниці широко вживаються в китайськомовному дискурсі, вони нерозривно пов'язані з контекстом. Тобто можуть бути використані з різними цілями, ілюструвати світогляд мовця, або, навпаки, подаватися ним як безглузді, смішні, обурливі.

Гендерно марковані лексичні одиниці та фразеологічні звороти не можуть бути відокремлені від контексту. Деякі разом зі зміною культурних норм виходять із вжитку або використовуються як ілюстрація неприпустимого ставлення до жінок. Політика «Одна родина – одна дитина» та традиційне бажання китайської родини мати сина призвели до значного дисбалансу у китайському суспільстві. На кожную жінку сьогодні припадає біля трьох чоловіків, і країні не вдасться подолати цю різницю ще протягом багатьох років. Зрозуміло, що при такій нестачі подруг, ставлення до жінок та їхній соціальний статус суттєво покращились. Разом зі змінами в суспільстві, покращенням матеріального становища змінюється і мова: принизливі прізвиська та глузування більше не актуальні.

Лексичний склад будь-якої мови є досить рухливим і одразу реагує на зміни появою неологізмів або архаїзацією лексичних одиниць. Проте це не стосується структури ієрогліфів. За тисячолітню історію писемності зафіксовані лише поодинокі випадки зміни графем на таку, що краще відповідає семантиці

слова. Хоча твердження, що одного погляду на текст достатньо, щоб зрозуміти зміст, є перебільшенням. Невірно також вважати, що написання ієрогліфів не несе ніякої інформації для освіченої людини. Тобто кожного разу, коли грамотна людина буде дивитися або писати ієрогліф 妨 «шкодити, перешкоджати», вона мимоволі буде пов'язувати дію з жінкою. Теж саме буде відбуватися з ієрогліфом 媚 «чарівний витончений». Незмінність структури писемних знаків китайської мови дає нам підстави зробити висновок про те, що графемний рівень є найбільш сталим порівняно з іншими рівнями, а отже і гендер є незмінним на графемному рівні китайської мови.

References

- Dondokov, D. (2018) Genderno markirovannye edinicy v sovremennom kitajskom jazyke. *Problemy sovremennoj filologii i lingvodidaktiki*, 9, 31-39. Retrieved: https://www.academia.edu/44122511/ГЕНДЕРНО_МАРКИРОВАННЫЕ_ЕДИНИЦЫ_В_СОВРЕМЕННОМ_КИТАЙСКОМ_ЯЗЫКЕ
- Kirilina, A. (2000) *Gendernye aspekty jazika i kommunikacii*. Diss dok.fil nauk.
- Permjakova, O., Garanovich, M. (2009) *Gendernaja stilistika*. Perm': Perm. gos. un-t.
- Pruckih, A. (2003). *Strukturno-semanticheskij analiz ieroglifov s kljuchom "zhenshhina"* Diss kand. fil nauk.
- Li Guoying (1996) *Xiao zhuan zhong de xing sheng zi*. Beijing: Beijing Normal University Press.

МОТИВ «МАНДРІВКИ» У ПОЕЗІЇ АЙХЕНДОРФА

Журенко М. М., Ільницька О. П.
(Харків)

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.4642778>

Abstract

This article is devoted to German romanticist Eichendorf. The attention is focused on the Eichendorf's lyric poetry and reveals the main motifs of his poetry.

The subject of the research is the linguistic and stylistic means that express the concept of "Die Wanderung" in Eichendorf's lyric poetry.